

Teorie rozhodování

Veřejná volba

Osnova

■ Teorie rozhodování

- Modely rozhodování
- Rozhodovací proces
- Překážky rozhodování

■ Veřejná volba

- Shrnutí teoretických východisek
- Aplikace teorie her, volební pravidla

Literatura k tématu

- WRIGHT, P. M., NOE, R. A. *Management of organizations*. Boston: Irwin , 1996. 857 s. ISBN 0-256-17472-5.
- FIALA, P. *Skupinové rozhodování*. 1. vydání. Praha: VŠE, 1997. 193 s. ISBN 80-7079-044-X
- BIERMAN, H. S. *Game theory with economic applications*. 2nd ed. Reading : Addison-Wesley, 1998. 452 s. ISBN 0201847582
- MUELLER, D. C. *Public choice III*. 1st ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 768 s. ISBN 0521894751

Teorie rozhodování

- Manažerský model (racionálně-ekonomický)
- Politický model
- Administrativní (správní) model

Manažerský model

- Racionálně-ekonomický model
- Důraz na racionalitu rozhodování
- Výběr alternativy na základě kritérií
- Postup rozhodování – snižování počtu alternativ
- Konkrétní postup (model) rozhodování

Rozhodovací proces

- Logicky a konzistentně nalézt výstupy, které maximalizují užitek
- Hledání alternativ s nejvyšším užitekem
- Jeho užití je pravděpodobnější tam, kde lze využít kvantitativních metod
- Využívá metod hodnocení projektů (CBA)

Schéma rozhodovacího procesu

- Stanovení cílů
- Identifikace problémů
- Nalezení alternativních řešení
- Výběr jedné z alternativ
- Hodnocení výstupu

WRIGHT, P. M., NOE, R. A. *Management of organizations.* 528-534

Nevýhody manažerského modelu

- Cíle vládní politiky nejsou vždy jasné (veřejný zájem)
- Cíle jsou konsensus (politikum)
- Model předpokládá dostatek času
- Nákladný proces rozhodování

Politický model

- Nechut' specifikovat cíl programu
- „přírůstkový“ model – postupná redefinice cílů
- Založen na podřízenosti VS politikům
- Rozhodnutí je konsensus (efektivnost nahrazena jinými kritérii)
- Rozhodnutí vedena spíše dosavadní praxí

Nevýhody politického modelu

- Velmi konzervativní
- Pomalý proces – nutnost koordinace různých zájmů
- Může být přijato rozhodnutí, které je v protikladu k původnímu záměru (redefinování cílů)

Administrativní (správní) model

- Založen na soudně vymahatelném rozhodnutí – správní proces
- Omezen formalizovanou strukturou
- Předpokládá, že vytvoření pravidel a jejich neustálé opakování a uplatňování v podobných případech povede k definici pojmu *veřejný zájem*

Veřejná volba (Public choice)

JO, S VOLBAMA JSOU VĚDYCIKY NĚJAKÝ PROBLÉMY, VIŠTE...

Veřejná volba

- Ekonomická studie netržních rozhodovacích procesů
- Aplikace ekonomie v politických vědách

Zajímá se o

- Volební pravidla, chování voličů, chování politických stran, byrokracii

Veřejná volba

- Člověk (volič, kandidát) je sobecký, racionální a užitek maximalizující jedinec.
- Proces spojování individuálních preferencí do společných kolektivních rozhodnutí
- Agregace se provádí pomocí volebního mechanismu

Volební mechanismus (systém)

- Hlasovací pravidlo
 - Jednomyslné (Paretovsky efektivní)
 - Většinová pravidla
- Způsob hlasování (tajná volba...)
- Metoda sčítání hlasů (přepoččet hlasů na mandáty)

Arrowovy axiomy

1. **Žádný z kandidátů není všemi hlasujícími řazen výše než kandidát, který je řazen nejvýše pomocí mechanismu společenské volby (MSV)**
 - Podmínka paretovské efektivity

Arrowovy axiomy

2. Mechanismus (MSV) je vždy **kompletní a transitivní**, jsou li preference každého z voličů kompletní a transitivní
 - MSV vždy musí vést k rozhodnutí
 - Transitivita preferencí, i pro jakoukoli podmnožinu voličů
 - Jsou-li tam voliči s netransitivními preferencemi, MSV se může chovat podivně – „garbage in, garbage out“

Arrowovy axiomy

3. Relativní pořadí 2 kandidátů **nezávisí na pořadí těchto kandidátů vzhledem k jinému kandidátu**
 - Porušuje např. pluralitní hlasování
(Ostrogorského paradox)

Ostrogorského paradox

Voliči		1.téma	2.téma	3.téma	Hlas pro stranu
1	40%	A	A	A	A
2	30%	A	B	B	B
3	20%	B	A	B	B
4	10%	B	B	A	B

Arrowovy axiomy

4. **MSV není diktátorský.** Neexistuje volič, jehož pořadí vždy odpovídá výsledkům hlasování bez ohledu na pořadí ostatních členů (voličů).
 - Hledáme demokratický volební mechanismus

Arowův teorém

- Neexistuje žádný MSV, který by zároveň splňoval podmínku paretovské efektivnosti, nezávislosti irelevantních alternativ a podmínku transitivity s neomezeným polem působnosti a zároveň nebyl diktátorský